

KREDIT - MODUL TIZIMIDA MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATI

Ibragimov Farrux O'roq o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Pedagogika nazariyasi va tarixi yonalishi 2-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.04.1.020>

Annotatsiya: Zamonaviy ta'lim an'anaviy usullardan yanada moslashuvchan va individual yondashuvlarga o'tuvchi jiddiy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Shu nuqtai nazardan, kredit-modul tizimi talabalarga katta erkinlik va ularning bilim olishi uchun mas'uliyatni oshiruvchi muhim rol o'ynaydi. Bu ish kredit-modul tizimi doirasida mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish asoslarini o'rganishga bag'ishlangan.

Kalit so'zlar: MTF, KMT, kredit-modul, tizim, omillar, Zamonaviy ta'lim.

КРЕДИТ – САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПО МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЕ

Ибрагимов Фаррух Уракович.

Магистр 2 курса по специальности «Теория и история педагогики» Шахрисабзского государственного педагогического института

Аннотация: Современное образование претерпевает существенные изменения от традиционных методов к более гибким и индивидуальным подходам. В связи с этим кредитно-модульная система играет важную роль, предоставляя студентам большую свободу и повышая ответственность за свое образование. Данная работа посвящена изучению основ организации самостоятельной образовательной деятельности в рамках кредитно-модульной системы.

Ключевые слова: МТФ, КМТ, кредитный модуль, система, факторы, Современное образование.

CREDIT - INDEPENDENT STUDY ACTIVITY IN THE MODULE SYSTEM

Ibragimov Farrukh

Shahrisabz State Pedagogical Institute master of the 2nd stage in the branch of theory and history of pedagogy.

Abstract: Modern education is undergoing significant changes from traditional methods to more flexible and individual approaches. In this regard, the credit-module system plays an important role in giving students greater freedom and increasing responsibility for their education. This work is dedicated to studying the basics of organizing independent educational activities within the framework of the credit-module system.

Key words: MTF, KMT, credit module, system, factors, Modern education.

O'zbekistonda kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati mavzusining dolzarbligi: O'zbekistonda kredit-modul tizimida (KMT) mustaqil ta'lim faoliyati (MTF) mavzusining dolzarbligi bir qator omillar bilan belgilanadi:

1. O'zbekistonda oliy ta'lim tizimida kredit-modul tizimiga o'tish: 2019-yildan boshlab O'zbekistonda oliy ta'limda kredit-modul tizimi tizimiga bosqichma-bosqich o'tish amalga oshirilmoqda. kredit-modul tizimi o'quv jarayonida talabalarning ko'proq mustaqilligini nazarda tutadi, bu esa ulardan mustaqil ta'lim faoliyati ko'nikmalarini rivojlantirishni talab qiladi.

2. Mutaxassislar tayyorlash sifatiga talablarni oshirish: Globallashuv va texnologiyaning jadal rivojlanishi sharoitida mutaxassislar tayyorlash sifatiga talablar muttasil ortib bormoqda. mustaqil ta'lim faoliyati talabalarga fanlarni chuqur o'rganish, tanqidiy fikrlash, tadqiqot ko'nikmalarini va muvaffaqiyatli professional faoliyat uchun zarur bo'lgan boshqa vakolatlarni rivojlantirish imkonini beradi.

3. O'quvchilarda o'z-o'zini tarbiyalash ko'nikmalarini shakllantirish zarurati: Zamonaviy dunyoda inson uzluksiz ta'limga tayyor bo'lishi kerak. mustaqil ta'lim faoliyati talabalarda o'z-o'zini tarbiyalash ko'nikmalarini rivojlantiradi, bu esa kelajakda ularga yangi bilim va ko'nikmalarni mustaqil ravishda o'zlashtirishga yordam beradi.

4. kredit-modul tizimi sharoitida mustaqil ta'lim faoliyati ning uslubiy ta'minotining yetarli darajada rivojlanmaganligi: O'zbekistonda mustaqil ta'lim faoliyati ni tashkil etish bo'yicha kredit-modul tizimi sharoitida cheklangan miqdordagi uslubiy materiallar mavjud. Bu kredit-modul tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda mustaqil ta'lim faoliyati ni tashkil etishning yangi usullari va shakllarini ishlab chiqishni talab qiladi.

5. Ba'zi o'qituvchilarning kredit-modul tizimi sharoitida ishlashga tayyor emasligi: Hamma o'qituvchilar kredit-modul tizimi muhitida ishlashga tayyor emas, bu esa ularni qayta tayyorlash va malaka oshirishni talab qiladi.

O'zbekistonda kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati mavzusini o'rganish quyidagilar uchun zarur: kredit-modul tizimi sharoitida mustaqil ta'lim faoliyati uchun uslubiy yordamni ishlab chiqish; kredit-modul tizimi sharoitida ishlash uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish; Talabalarining kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan mustaqil ta'lim faoliyati ko'nikmalarini shakllantirish. Ushbu mavzuni o'rganish sizga quyidagilarga imkon beradi: O'zbekistonda mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish; O'zbekistonlik mutaxassislarning jahon mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish; Talabalarda zamonaviy jamiyatda hayot uchun zarur bo'lgan o'z-o'zini tarbiyalash ko'nikmalarini rivojlantirish. O'zbekiston kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati rolini oshirish choralarini ko'rmoqda: mustaqil ta'lim faoliyati ni tashkil etish bo'yicha uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilmoqda; O'qituvchilar uchun mustaqil ta'lim faoliyati ni tashkil etish masalalari bo'yicha seminarlar va treninglar o'tkaziladi; Universitetlarda mustaqil ta'lim faoliyati ni qo'llab-quvvatlash markazlari yaratilmoqda.

Biroq, kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash uchun samarali vositaga aylanishini ta'minlash uchun ko'proq harakat talab etiladi. kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati mavzusini o'rganish dolzarb va muhim vazifa bo'lib, uning yechimi O'zbekistonda oliy ta'lim tizimini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mustaqil o'quv faoliyatining nazariy va uslubiy asoslari. Mustaqil ta'lim faoliyatining (mustaqil ta'lim faoliyati) nazariy va uslubiy asoslari – uni samarali tashkil etish va amalga oshirishni ta'minlovchi bilimlar, tamoyillar, usullar va yondashuvlar tizimidir.

Mustaqil ta'lim faoliyatining asosiy nazariy tamoyillariga quyidagilar kiradi: Tizimli yondashuv: mustaqil ta'lim faoliyati maqsad, vazifalar, mazmun, usullar, shakllar, vositalar va natijalarni o'z ichiga olgan tizim sifatida qaraladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv: mustaqil ta'lim faoliyati o'quvchi shaxsini, uning mustaqilligini, faolligini, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Kompetensiyaga asoslangan yondashuv: mustaqil ta'lim faoliyati o'quvchilarda ularning kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan. Faoliyatga asoslangan yondashuv: mustaqil ta'lim faoliyati o'quvchining faol faoliyatiga, uni turli turdagi o'quv va sinfdan tashqari ishlarga jalb qilishga asoslanadi.

Mustaqil ta'lim faoliyatining uslubiy asoslari quyidagilardan iborat: Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish: mustaqil o'quv faoliyati masalalari bo'yicha o'qituvchilar, psixologlar, faylasuflar asarlarini o'rganish. ilg'or tajribalarni o'rganish: turli ta'lim muassasalarida mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish tajribasini tahlil qilish. Pedagogik kuzatish: tabiiy sharoitda mustaqil o'quv faoliyati jarayonini o'rganish. Anketalar va suhbatlar: talabalar va o'qituvchilarning mustaqil ta'lim faoliyati bo'yicha fikrlarini o'rganish. Tajriba: mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligiga turli omillar ta'sirini o'rganish. Nazariy va uslubiy asoslar asosida mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish bo'yicha uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilmoqda.

Ushbu ko'rsatmalar quyidagilarni aks ettirishi kerak: mustaqil ta'lim faoliyatining maqsad va vazifalari; Mustaqil ta'lim faoliyati mazmuni; mustaqil ta'lim faoliyatining metod va shakllari; mustaqil ta'lim faoliyati vositalari; Mustaqil ta'lim faoliyati natijalarini monitoring

qilish va baholash. Uslubiy tavsiyalar quyidagilarni hisobga olgan holda ishlab chiqilishi kerak: intizomning o'ziga xos xususiyatlari; Talabalarning tayyorgarlik darajasi; Talabalarning individual xususiyatlari; ta'lim jarayonini moddiy-texnik ta'minlash. Uslubiy tavsiyalarning amalga oshirilishi mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligini oshiradi va mutaxassislar tayyorlash sifatini oshiradi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, mustaqil ta'lim faoliyatining nazariy va uslubiy asoslari doimiy ravishda rivojlanib borayotgan ilmiy bilim sohasidir.

Mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etishda ilg'or tajribalarni doimiy ravishda o'rganish va umumlashtirish, mustaqil o'quv faoliyatining yangi uslub va shakllarini ishlab chiqish, mustaqil o'quv faoliyatini metodik ta'minlashni takomillashtirish zarur.

Kredit-modulli o'qitish tizimi (Kredit-modulli tizim) - ta'lim mazmunini modulli qurish va talabalar ishining hajmini baholash uchun kreditlardan foydalanishga asoslangan o'quv jarayonini tashkil etish tizimi.

Kredit-modul tizimining asosiy elementlari:

- Modul: bu o'quv fanining aniq belgilangan maqsadlari, vazifalari, mazmuni, o'qitish usullari va shakllari, shuningdek, o'quv natijalarini kuzatish va baholash tizimiga ega bo'lgan semantik va uslubiy jihatdan to'liq bo'limi.

- Kredit birligi (kredit): bu talabaning o'quv ishi hajmining shartli o'lchov birligi. Bir kredit odatda 30-36 akademik soat auditoriya va talabaning mustaqil ishiga to'g'ri keladi.

- Bilimlarni baholashning reyting tizimi: bu o'quv faoliyatining har xil turlari (ma'ruza, seminar, amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari, kurs ishlari, imtihonlar va boshqalar) bo'yicha ball to'plashga asoslangan talabalar bilimni baholash tizimidir.

Modulli kredit tizimining afzalliklari:

- Moslashuvchanlik: Kredit-modul tizimi talabalarga o'quv jarayonini mustaqil ravishda rejalashtirish, o'rganish tezligi va fanlarni o'rganish ketma-ketligini tanlash imkonini beradi.

- Modullilik: Kredit-modul tizimi o'quv materialini kichik, mantiqiy tugallangan modullarga ajratish imkonini beradi, bu esa o'rganish va o'zlashtirishni osonlashtiradi.

- Individuallashtirish: Kredit-modul tizimi talabalarning individual xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olishga imkon beradi.

- Bilimlarni baholashning reyting tizimi: Bilimlarni baholashning reyting tizimi talabalar bilimni yanada xolis va oshkora baholashni ta'minlaydi.

Kredit-modul tizimining kamchiliklari:

- Murakkablik: Kredit-modul tizimi talabalardan ko'proq mustaqil va o'z bilimlari uchun mas'uliyatni talab qiladi.

- Mehnatni ko'p talab qiladi: Kredit-modul tizimi modullar va bilimlarni baholash tizimini ishlab chiqish uchun o'qituvchilardan ko'proq vaqt va kuch talab qiladi.

- Moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi: Kredit-modul tizimi zamonaviy moddiy-texnik bazani talab qiladi, bu esa har doim ham ta'lim muassasalarida mavjud emas.

Kredit-modul tizimi dunyoning ko'plab mamlakatlarida, jumladan, Rossiya, Ukraina, Qozog'iston, Belarusiya, shuningdek, Evropa va AQShda qo'llaniladi.

O'zbekistonda 2019-yildan boshlab oliy ta'limda Kredit-modul tizimi joriy etilgan.

O'quv jarayonida kredit-modul tizimi (KMT) bo'yicha mustaqil o'quv faoliyatini (MTF) tashkil etish asoslari o'rganildi.

Quyidagi maqsadlarga erishildi: Kredit-modul tizimining mohiyati va uning afzalliklari ko'rib chiqiladi; kredit-modul tizimi sharoitida mustaqil ta'lim faoliyatining xususiyatlari tahlil qilinadi; Mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish usullari va shakllari belgilandi; mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar aniqlandi; Kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyatini optimallashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalar olindi: kredit-modul tizimi mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshirish imkonini beruvchi istiqbolli kadrlar tayyorlash tizimidir. mustaqil o'quv faoliyati kredit-modul tizimi sharoitida o'quv jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligi bir qator omillarga bog'liq, jumladan: talabalarni rag'batlantirish; talabalarning tayyorgarlik darajasi; O'quv materiallarining mavjudligi; Axborotni qo'llab-quvvatlash sifati; Mustaqil ta'lim faoliyati natijalarini monitoring qilish va baholash.

Kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligini oshirish uchun quyidagilar zarur: o'quvchilarni mustaqil ta'lim faoliyatiga rag'batlantirish tizimini ishlab chiqish; mustaqil ta'lim faoliyati uchun o'quv-uslubiy materiallarni takomillashtirish; mustaqil ta'lim faoliyati uchun elektron ta'lim resurslarini yaratish; Mustaqil ta'lim faoliyati natijalarini monitoring qilish va baholash tizimini ishlab chiqish.

Ishlab chiqilgan tavsiyalarning hayotga tatbiq etilishi kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligini oshirish va mutaxassislar tayyorlash sifatinı oshirish imkonini beradi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati: Ishda kredit-modul tizimi sharoitida mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning mohiyati, maqsadi, vazifalari, tamoyillari va usullari nazariy asoslab berilgan. Kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligini baholash uchun ko'rsatkichlar tizimi ishlab chiqilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Шодиев.Ж.Х. Алиева.С. С. (2023). источники финансирования инвестиционной деятельности со стороны государства. ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 3(2), 294-297.

Атамирзаева. С. Усманова. З. (2023). ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ УРОКОВ ПО ЭКОЛОГИЧЕСКИМ НАУКАМ. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 2(13), 59-61.

Киличев. И. (2023). Kredit-modul tizimi va uning amalyotga joriy qilish tamoyillari. Общество и инновации, 4(2), 218-226.

Sh.N. Mamarasulova, N. I. Yusupov. M. I. (2022). HOZIRGIZAMONTALABALARINING BILIM OLISHIDA ETIK-ESTETIK CHALG'ITUVCHI OMILLAR. PEDAGOGS jurnali. 9(2), 90-95.

O'rolboy.O. R. U. B. (2022). KREDIT-MODUL TIZIMI-TA'LIMDAGI YANGI NATIJA. RESEARCH AND EDUCATION, 1(1), 356-359

A.Soxibov. Таълим ва инновацион тадқиқотлар. Халқаро илмий-методик журнал. 2022 йил №10

A.Soxibov. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. Xalqaro ilmiy-metodik jurnal. 2023 yil №6 son.

A.Soxibov. Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences (IJNRAS) Volume: 02 Issue: 11 | 2023 <http://innosci.org> ISSN: 2751-756X